

Проектот на Руската Федерација, наречен "Јужен поток" ги разбранува геополитичките стратегии во регионот. Повторно големите сили на мала врата му се враќаат на Балканот, како стратешко подрачје за остварување на своите интереси. Дали само енергетската стабилност на овој дел од Европа е во фокусот на вниманието на моќните држави или станува збор и за нешто друго? Очигледно е дека на просторите на поранешна Југославија одново ќе се кршат копјата меѓу источната и западната хемисфера. Но, овој пат Балканот е поделен на два дела. Едната половина е прозападна, а другата проруска. Тое е увертира во новите антагонизми, во новите трки меѓу американските и руските стратегии.

Народите кои живеат во овој регион ќе бидат само уште една генерација експериментални глумци во лабораториите на модерните империјалисти. Марионетските режими во новоформираните држави, не можејќи да им одолеат на

притисоците и на уцените од големите играчи, едноставно се принудени да ги прифаќаат сценаријата и проектите за новата прераспределба на полуостровот. Ние, како мали и изнемоштени нации, немаме услови ниту моќ да му се спротивставиме на новиот облик на глобалниот поредок. Транзицијата ни ја одзеде силата. Правилото "раздели, па владеј" некој вешто го спроведе во текот на деведесеттите години од минатиот век, па сега многу лесно можат да се наметнат ставовите и идеологијата на послониот. Откако моќните држави ги обележаа своите зони на влијание на нашиве простори, сега следува остварување на практичниот дел од проектите за зацврстување на нивното влијание. Кај западните сили тоа се базите на Косово, кај источните, штотуку најавениот проект за изградба на "Јужниот поток". Како и да е, тоа се облиците на создавање замислени сидови меѓу државите и народите на Балканот.

Пишува: Мишко ТАЛЕСКИ

Србија веќе се согласи со понудениот проект на Русија за изградба на гасоводот "Јужен поток", кој би требало да го снабдува со енергенс овој дел од континентот. Уште од крајот на минатото лето шефот на српската Влада, Коштуница, почна да преговара со сопственикот на "Гаспром", Алексеј Милер, за реализација на крупната зделка, со надеж дека тоа ќе ја зацврсти и позицијата на Белград во спорот со Косово. Се формира работна група за соработка меѓу Србија и Русија во областа на нафтеното и гасното стопанство, но работите не одеа така како што првично се замислуваше. Половина Влада го поддржуваше премиерот за овој проект, додека другата половина, предводена од министерот Динкиќ, ценеше дека продажбата на нишката рафинерија чини многу повеќе од она што Коштуница го бара од Русите. Прозападниот дел од Владата во Белград бараше 2 милијарди евра, но Москва нуди само 400 милиони евра и уште толку пари за модернизација на рафинеријата.

Тадик воздржано ја коментираше руската понуда. Тоа беше доволно за да почне расколот меѓу коалиционите партнери. Динкиќ и неговите истомисленици сметаа дека Коштуница сака да постигне договор со кој Србија ќе биде понижена, но руската страна остануваше на својот став и почна да поставува временски лимити. Политичките аналитичари во Србија проценија дека доколку Белград ја одбие Москва, тогаш многу лесно може да се случи Путин да ја откаже поддршката која дотогаш ѝ ја даваше на Србија кога е во прашање Косово.

На 29 декември српската Влада одржа седница на која е усвоена платформата за преговори со Русија, но без министрите од партијата на Динкиќ, кои демонстративно ја напуштија средбата. Кон крајот на јануари, на само неколку дена пред одржувањето на вториот круг од претседателските избори во Србија, Коштуница и Тадик во Москва заедно со Путин го потпишаа договорот за соработка. Согласно договорот, руски "Гаспром" стана сопственик на 51 отсто од капиталот на нафтената индустрија во Србија.

ГАСОВОДОТ ЌЕ ГИ ЗГОЛЕМИ ИНВЕСТИЦИОНИТЕ ЦИКЛУСИ

Изградбата на гасоводот "Јужен поток" претставува еден од најголемите вакви потфати во Европа. Меморандумот за разбирање, кој претставуваше основа за постигнувањето на завршниот договор, беше потпишан на 23 јуни минатата година во Рим, меѓу потпретседателот на "Гаспром" и претставникот на енергетските ресурси во Италија. Тогаш се исцрта трасата по која ќе треба да поминува гасоводот. "Јужниот поток" ќе поаѓа од црноморскиот брег, а ќе биде до Италија. Неговата должина би изнесувала околу 900 километри. Гасоводот ќе биде со моќност годишно да пренесува околу 30 милијарди кубни метри гас, на потегот од руската станица за гасна компресија "Береговаја" на Црното Море до бугарскиот град Варна. Оттаму,

"ЈУЖНИ ГРАНИ ИНТЕРЕ

ДО ЕВРОПА ПО

Проектот на Русија за изградба на мрежи за транспорт на нафта и гас кон Европа има интересна геостратешка логика. Гасоводот кој води до Германија, наречен "Северен поток", служи за заобиколување на балтичките републики и Полска и затоа тој се гради под дното на Балтичкото Море. Според Москва,

ла во снабдувањето со гас од Русија. Како и да е, сè тоа ќе биде дополнителен импулс во развојот на индустријата во сите земји од поранешна Југославија. Со текот на времето ќе дојде и до значително зголемување на инвестициониот циклус, бидејќи Балканот ќе биде атрактивен за нови странски вложувања.

Сепак, проектот на "Гаспром" има повеќе политичка, отколку економска природа. Битката меѓу Западот и Истокот за контрола на своите зони на интерес не избира начин, ниту средства како да се дојде до целта.

СИМПТОМИ НА ЕНЕРГЕТСКА ВОЈНА

Јасно е дека во современиот свет моќта на енергенсите влијае врз многу општествени сфери. Нафтата и гасот ја надминуваат својата економска вредност и значење, па сè повеќе служат како геополитичко средство во рацете

ОТ ПОТОК" ГИ ИСЦРТАЦИТЕ НА РУСКИТЕ СИ НА БАЛКАНОТ

ЗАОБИКОЛЕН ПАТ

овие земји припаѓаат на т.н. друга Европа, бидејќи ја разделуваат Русија од другите европски земји и ги подигнуваат тензиите меѓу Москва, од една, и Берлин и Париз, од друга страна. На овој начин, сега постои друга алтернатива на досегашниот советски гасовод "Јамал", кој минуваше низ Полска. Понатаму, Русија веќе ја изгради мрежата на т.н. "Син поток" под Црното Море до Турција, со што енергетски го завладеа и тој простор. Турција и натаму го попречува транспортот на рускиот гас низ теснецот во Мраморното Море, но затоа пак руските стратегии го отпочнаа проектот за нафтоводот "Бургас-Александрополис", со што се амортизира влијанието на Турција во тој дел.

тој би се раздвоил на два дела - едниот би одел на југозапад низ Грција, па преку Јонското Море за јужна Италија, а другиот би одел на северозапад низ Балканскиот Полуостров. Иако на почетокот во игра беа и Романија, Унгарија и Словенија, сепак од есента 2007 година планот се промени и сега трасата ќе минува низ Србија и Хрватска. Предвидените трошоци за изградба се проценети на околу седум милијарди евра, а времето потребно за реализација на околу три години. Се очекува гасоводот да профункционира во 2013 година.

Целиот проект ќе биде финансиран од "Гаспром" и ЕНИ од Италија, како негови заеднички сопственици. Овој несекојдневен потфат би имал големо значење за регионот во целина, бидејќи Балканот ќе стане стратешко место за проток на енергенсите кон Европа. Само Србија на годишно ниво од него ќе има корист од околу 200 милиони долари од транзитни такси. Таа ќе се обиде еден крак од трасата да пушти и во Република Српска. На тој начин, нашиот северен сосед ќе стане регионална си-

на државите, кои располагаат со тие природни ресурси. Едноставно, тоа е политичка суровина преку која се постигнуваат поинакви цели од економските. Онаа земја која располага со значајни количества нафта или гас, истите ги употребува или подобро речено ги злоупотребува како надворешно-политичко оружје.

Последниве години Русија води токму таква гасна политика кон надворешниот свет и со таа политика настојува да го врати сопствениот примат меѓу водечките земји на планетата. Но, тој чекор го следат и други држави, па оваа логика води во насока на создавање на општ тренд на нова политика во светот. Тој тренд може да се нарече енергетска војна. Таа се води на различни начини и со различен интензитет. Контролата на природните енергенс отсекогаш била примарна кај високоразвиените земји, па оттука не нè зачудуваат овие денешни процеси. Контролата врз нив и транспортот до други земји е средство на политиката на големите сили, со чија помош не само држави, туку и цели кон-

тиненти морале да бидат објекти на влијание и да ги исполнуваат условите на моќните демократи. Тие услови немале секогаш економска логика. Денес, на некој начин, и земјите од ЕУ се принудени да исполнуваат одредени услови кон оние земји кои се јавуваат како доставувачи на природен гас. Неколку пати досега Руската Федерација се обиде да го уцени Брисел за многу работи. Доколку Европа не е послушна во Москва веднаш ќе бидат затворени вентилите за достава на гас. На тој начин, земјите од Унијата се принудени да се прилагодат на нови услови кои имаат политички позадини.

ЦЕВКОВОДИТЕ ПОВЕЌЕ ИМААТ ПОЛИТИЧКИ ОТКОЛКУ ЕКОНОМСКИ ЦЕЛИ

Преку "Јужниот поток" Русија се враќа на балканските простори. Всушност, тоа е врзното ткиво меѓу Европа и Блискиот Исток. Цел е да се обезбедни гасоводот "Набуко", кој од турскиот град Ерерзум доаѓа до Баумгартен во Австрија и има должина од 3.300 километри. Тој, пак, го спречува енергетското поврзување меѓу ЕУ и Русија, и затоа е насочен кон блискоисточниот дел.

Планирано е гасоводот "Набуко" да поминува низ Бугарија, Романија, Унгарија и Австрија и има цел да придонесе за безусловно примање на Турција во ЕУ, како долгорочна цел на НАТО. Но, на овој план се противат Германија и Франција. Изведувачи на овој проект, кои се против изградбата на "Јужниот поток", се австрискиот "ОМВ", унгарскиот "МОЛ", романскиот "Трансгас", бугарскиот "Булгаргас" и турскиот "Ботас". Сите овие имаат безрезервна американска поддршка.

Потпишувањето на договорот меѓу Москва и Белград за изградба на "Јужен поток" е награда за противењето на независноста на Косово. Протекторатот очигледно има превисока цена. Од друга страна, Русија преку овој проект ќе ја зголеми зависноста на Европа од руски гас, што оди во прилог на ширењето на руското влијание. Добриот пазар меѓу Коштуница и Путин нема да ѝ се допадне на Европа, но тука таа е немоќна. Откако Белград ѝ помогна на администрацијата во Кремљ лесно да дојде до контролата на енергетските патишта на Балканот, сега српската Влада очекува уште поцврст руски став за Косово. Се поставува прашањето дали Европа може да ретерира околу косовското прашање, кога гледа дека е сè позависна од руските енергенси и кои служат како средство за уценување кога некој не игра така како што сака сибирската мечка?

БИТКА ЗА ГОСПОДАРЕЊЕ СО КАВКАЗ

Постсоветскиот простор претставува широко подрачје чии ресурси остануваат неискористени, а некои од нив се дури и недопрени. Дезинтеграцијата на Советскиот Сојуз и создавањето нови држави, поттикнаа нови игри кај моќните земји за владеење на тој регион. И денес овој дел од светот е еден од најатрактивните за експлоатација на природните богатства. Неговата цена е огромна. Речиси сите транзитни мапи за достава на нафта и гас водат преку Кавказ. Русија се обидува таму да стане доминантен фактор, затоа што смета дека тоа право природно најмногу неа ѝ припаѓа. Од друга страна, пак, во изминативе две децении многу западни компании се обидоа да се наметнат како фактори за искористување на подземните енергенси. Тие настојуваа да го

уништат монополот на Русија во тој сектор. Познато е дека западните земји градеа алтернативни патишта за транзит на нафта до светските пазари. Серијата судири токму во тие подрачја беа увертира во проектот за контрола на патиштата по кои ќе тече црното злато. Меѓуетничката омраза се искористуваше за економските цели на западните демократи. Тоа беше дел од енергетската геостратегија на големите држави. Нагорно Карабах, Осетија, Абхазија... се само дел од завојуваниите региони во постсоветскиот простор. Токму низ овие држави треба да поминат нафтените коридори на западните корпорации до Средоземјето. Исто така, чеченската војна беше во функција на парализирање на старата мрежа за проток на нафта, која Русија се обидуваше да ја зачува и да ги прошири нејзините капацитети. На пример, главниот град на Чеченија, Грозни, беше централниот јазол на неколкуте советски цевоводи од тој регион. Затоа многумина се обидуваа да го контролираат.

Денес Русија се фокусира на некоја мултиполарност во економските односи, па се обидува своите богатства, дадени од Бога, да им ги продаде на други по свој терк. Судирот меѓу двете хемисфери по прашањето на нафтените патишта неминовно доведе до ново заладување на односите и во политичка смисла. Тој тренд ќе продолжи. Всушност, ќе почнат и нови војни за да може победникот да биде господар на нафтата и гасот.